

7105

Amafunde ikumi
No Mwina Kristu ilelo

Baptist Publishing House
OF THE BAPTIST MISSION OF ZAMBIA
P.O. BOX 1595 LUSAKA

W122
Bemba

THE TEN COMMANDMENTS AND THE CHRISTIAN TODAY
(Bemba)

First Published in Zambia
July 1, 1974
The Baptist Publishing House of
the Baptist Mission of Zambia
P. O. BOX 1995
LUSAKA, ZAMBIA

ULWIMBO LWA BANAKASHI

Mwebanakashi bonse
Iseni mutote
Imbeni pe
Yesu cisaniko
Yesu acimfye mfwa
Atupelo mweo
Lumbanyeni.

Ebeni bana bonse
na bamunyinefwe
Fundisheni
Kulya balelwala
Abashaishiba
Abali mumfifi
bombesheni.

Bombeni namaka
kasuba kaisa
Nensansa pe
kudemwa kubepo
mumitima yesu
intanda nashiya
twange bonse.

Mabala afilyo
apele shikulu
filyo fyonse
Kristu aba mupya
Kristu akabwela
Kristu wena bupe
Bwapenape.

emwashintilila Amalango yonse naba kasesema"
(Mateo 22:27-40).

Nga twatemwa Lesa ku mitima yesu na mu
myeo elyo na mu matontonkanyo, lyena kuti twa-
temwa abanensu ngefyo twaitemwa. Kabili kuti
chayanguka no kusunga amalango yakwa Lesa ayo
atupela.

IPEPO: Pepeni pakuti tulekwata ichitemwiko
chakwa Lesa elyo nokula temwa abantu bambi.
Pepeni pakutira Lesa akwate inchende yakubali-
lapo mu myeo yesu.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:17
Pali Chibili	1 Ishamfumu 21:5-6
Pali Chitatu	1 Samwele 11:2-3
Pali Chine	Mateo 6:19-21
Pali Chisano	Luka 12:20-21
Pa Chibelushi	Luka 12:15
Pa Mulungu	Abena Kolose 3:5

Inshilafye iyisuma yaba mukupela. Tufwile ukula lomba kuli Lesa ukuti aletalusha ulunkumbwa mu myeo yesu.

ICHIPUTULWA 4: Bonse ifwe twalikwata ifyo tufwaya mu matontonkanyo. Bushe kuti twaitalusha shani kulubembu lwa lunkumbwa?

Ichintu chino icho twingachita kukana posa amano yesu kufintu ifyaleshiwa. Mwilalolekesha pafyo mushinga kwata. Elyo nokukana latontonkanya pali ifyo fintu mushingashita nangu ukukwata.

Kabili chimo icho twingachita ku nakila kuli Yesu Kristu. Nga Kristu aba pantanshi yamitima yesu, ifintu fya mu chalo tafinga moneka ifyakusekesha kuli ifwe.

Ulunkumbwa lubembu lwa mu mutima. Ichile nga nibukaitemwe. Lesa afwaya ukulatungulula ichiputulwa chonse icho twakwata, na mukati kamatontonkanyo yesu nefyo umutima ufwaya. Bukaitemwe buba mu mutima uushakwata chitemwiko. Tulomfwa mu Baibele ukutula tulingile ukutemwa abanensu ngefyo twaitemwa fwebene (Mateo 22:39).

Ichitemwiko chine chine ku bantu bambi kuti chatufunya kumembu ishing. Ngatwatemwa abantu bambi tekuti tukwate ulunkumbwa. Ngatwalaesha ukutula nishinga twingapela kuli bambi, elyo nefyo twingafwilisha bambi, kuti twasanga ukutula teti tukwate inshita ya kuitemwa mu myeo yesu.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Muli ichi chipandwa twasambilila Amalango Ikumi yonse. Chintu ichikalamba ukula sunga amafunde yakwa Lesa.

Yesu balimwipwishe pamulandu na malango. Nao atile "...Uletemwa Sokulu Lesa kumutima obeonse, nakumweo obe onse, naku kutontonkanya kobe konse. Ifunde ili likulu kabili lya ntanshi. Ne lya chibili ilyapala ilyo niili, uletemwo mubiyo ngawemwine. Muli aya mafunde yabili

kwata ifilonganino ifyakosa, kamofye nga abena Kristu batabika ubufwayo bwakwa Lesa pantanshi, ukuchila napandalama shabo. Ngatwala iba indalama shachekumi isha kwa Lesa ifilonganino fyesu fikabafye ifyanenuka. Abena Kristu nabo bakaba abanenuka pantu imitima yabo ikaba ukukaba ifyuma fyabo.

Lesa atile kumuntu umo uwatemwishishe indalama shakwe elyo nefintu akwete, ukuchila pali Lesa, "...We watumpa! bumo bushiku umutima obe balelondola kuli iwe; nefyo upekenye fikaba fyakwa anai? Efyo chili ku ulebikilo mwine ifyuma, no kukanaba uwachindama kuli Lesa" (Luka 12:20,21).

ICHIPUTULWA 3: Panshita ino abantu abengi besha ukukwata ifintu ukwabula ukushita. Iyi nayo ninshila imo iya konawilamo ifunde lyakwa Lesa, "Wilakumbwa." Bushe finshi abantu batela injuka? Mulandu wakuitemwa ukuti bawine ifintu ifisuma ifyabula ukuchulilapo.

Mu njuka namu fyangalo fya ku chimfyanya fimbi abaume balonaula indalama, ishaku shitalamo balupwa wabo ifyakulya pamo nefya kufwala. Bamo bonawila indalama shabo mukutambilila umupila nangu ukuchimfyanya ku matiketi ya (Lottery) panshita abakashi na bana balechula. Bonse bafwaya ukunonka ukwabula ukuchulilapo.

Ukuchimfyanya takwawama. Ninshila imo iyabukaitemwe iya konawilamo indalama. Lesa tatemwa pali ifi fintu.

Yesu atile, "...chenjeleni muibake ku lunkumbwalonse; icho umweo wa muntu tawaba mukufula kwafintu ifyo akwata" (Luka 12:15). Paulo atile ulunkumbwa kupepo tulubi (Abena Kolose 3:5). Umuntu uwa lunkumbwa alaitemwisha elyo no kutemwa ifintu fimbi ukuchila pali Lesa. Ichintu atemwisha ukuchilamo chaluka akalubi kuli wena.

IFILIMO

PROGRAMU	IBULA
1 LESA AFWAYA UMUCHINSHI NE CHUMFWILA.....	1
2 WIKWATA BAMILUNGU BAMBI...	5
3 UKUPEPA LESA WACHISHINKA..	9
4 CHINDIKA ISHINA LYA KWA LESA.....	14
5 UKUSUNGA UBUSHIKU BWAKWA SHIKULU.....	19
6 UKUCHINDIKA ABAFYASHI.....	23
7 UBU CHINDAMI BWA MWEOWA MUNTU.....	28
8 IFYO CHAWAMINA UKUBA UMULUNGAMI.....	33
9 WILAIBA.....	38
10 IFYA KUBOMFYA ULULIMI.....	43
11 UKUPANGA UKUCHITA IFINTU IFIBI.....	48

fyaiswile mu mutima wa mfumu Ahabu. Alikene no kulya. Yesebele, umukashi wa mfumu, apangi-
le imboni sha bufi ishakuya shinina Nabote. Ubufi bwamboni sha bufi bwali suminishiwe mpaka Nabote bamulasa amabwe afwa. Elyo imfumu Ahabu yabulile amabala yakwa Nobote.

Ulubembu lwakwa Dabidi ulwa buchende lwa-
tampile kulunkumbwa. Dabidi aloleshe kuli Bati-sheba, uwali umwinakashi wa umbi. Alefwaya ukuti abe wakwe. Amapange yabipa yali mu mutima wakwe yalengele Dabidi achite ubuchende. Nomba pakuti afise ulubembu lwakwe atumine, umulume wakwa Bate-sheba kunkondo pakutila eko baye mwipaila. (Uyu mulandu waba muli 2 Samwele 11:1-27).

Ishimembu sha kwiba, ukubepa, ukwipaya no kuchita ubuchende fitampila kumapange ayabi mu mutima pachintu chimo ichishili chobe. Ulunkumbwa mu mutima lutwala ku membu ishapi-pisha. Uyu emulandu tufwile ukukana lakumbwafintu ifishili fyesu.

ICHIPUTULWA 2: Ukufwaya ukuchila pafyo umuntu alefwaya, nangu ifyo enga bomfya nacho lunkubwa. Panshita ino abantu bafwaya ifintu ifingi. Techilubo ukufwaya ukukwata ifintu. Nomba chibi ukupanga ukukwata ifintu ifikalamba.

Abantu abengi panshita ino batemwisha ifintu fya muchalo ukuchila ifya kumupashi. Yesu atile, "Mwilonganika fyuma pano isonde apo ichipelebesha chabushiku ne ndalawa filonaula, apo abapupu batulamo no kwiba: lelo ilonganikileni ifyuma mu mulu umo ichipelebesha nangu nindalawa ta fyonaula umo abapupu tabatulamo nangu kwiba, pantu ukuli ichipao chobe, ekuli nomutima obe" (Mateo 6:19-21).

Abena Kristu abengi mu filonganino fyesu balikwata indalama ku mabanki, nomba balakana ukupela ichekumi kuli Lesa. Ichi chilepilibula ukutila imitima yabo ifwaisha indalama ukuchila ukubo mbela Lesa. Tatwakabale natu-

PROGRAMU 11 -

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA
KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: UKUPANGA UKUCHITA IFINTU
IFIBI.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

"Wilakumbwa."

Ukufuma 20:17

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: (Belengeni mu:
Ukufuma 20:17 mu Baibele yenu.)

Amashiwi yakwa Lesa yaletweba ukutila
tatufwile kula kumbwa ichintu chonse ichi shi-
li chesu. Ukukumbwa chipilibula ukutila ukufwa-
isha ichintu icho ushakwata kabili icho ushinga
kwata.

Amafunde yamo yalileshe uku chita imembu
shamungo uyu. Ilifunde nalyo lyalileshe
ukupanga ukubembuka. Ulunkumbwa kuitemwa mu
mutima. Kufuma kumufimbila no bulili na buka-
itemwe. Umuntu ukumbwa ifintu ifyo ashinga
kwata alangishi ukukana kwata chichetekelo
muli Lesa.

Lelo tule sambilila ifyo Lesa alanda pali
ulu lubembu, lwa lunkumbwa.

ICHIPUTULWA 1: Umungo walunkumbwa umo kupa-
nga nangu ukufwaya ukukwata ichintu icho tushi-
kwetemo insambu. Tatufwile kula panga ku
kwata ifintu ifya banensu ifyuma fyabo, inama
shabo, abasha bakwe, na bakashi bakwe.

Mu chipingo chakale twa sambilila pamfumu
Ahabu. (Uyu mulandu waba mu 1 Ishamfumu 21).
Imfumu Ahabu yalefwaya ibala ilyali ilya muntu
umo uweshina lya Nabote. Nabote alikene uku-
shitisha ibala kumfumu. Ulunkumbwa nobufuba

PROGRAMU 1

UBUYO BWACHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA
KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: LESA AFWAYA UMUCHINSHI
NE CHUMFWILA.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

*"...Nga mwakulaumfwe shiwi lyandi, noku-
bake chipope chandi, ninshi mwakulaba kuli
ine ichikwatwa ichaibela mubantu bonse..."*
Ukufuma 19:5

INTUNGULUSHI YA MAPROGRAMU: Lelo tuletampa
ukusambilila pa malango Ikumi. Aya malango
yepelwe na Lesa ku bantu bakwe munshita ya
chipingo chakale. Yali mafunde ayakwikalilamo
ubwikalo ubwalungama.

Amalango Ikumi yaba mafunde yakwa Lesa
kuli ifwe. Mubushiku bwa lelo tulesambilila
ifyo amalango ikumi yalepilibula ku bena kristu
ba nshiku shimo isha 1974.

Ndebelenga aya malango mu Baibele. Yale-
mbwa mwibuku lya Kufuma 20:1-17.

(Belengeni mu ma Baibele yenu Ukufuma
20:1-17.)

ICHIPUTULWA 1: Lesa afumishe abama ba Israele
mubusha mu Egupti. Atile "Nine shikulu Lesa
wenu, uwa rufumishe mu chalo cha Egupti, mu
ng'anda ya busha" (Ukufuma 20:2).

Lesa panshila ilya abebele ukutila bali
lubwike kubusha nokuba abantungwa. Nomba
Lesa ewali intungulushi yabo. Bali nokumute-
mwa elyo nokula mutumikila nokula mubombela
pamo ngo mufyashi wabo. Amalango Ikumi yala-
ngishe ifyo Lesa alefwaya ukuti balechita.

Twalishiba ukutila ukusunga amalango Ikumi tekuti kutulenge ukuba abena Kristu. Tekuti tufikepo pakupusushiwa. Tatupusushiwa kufintu tuchita fyebene. Tupusushiwafye ukupitila mu chichetekelo muli shikulu Yesu Kristu.

"Pantu niku kusenaminwa mwapusukila; kabilichitachafuma kuli imwe, chabupe chakwa Lesa tachafuma mu milimo, pakuti umuntu engatakisha" (Abena Efese 2:8, 9). Ilyo tulapila imembu shesu nokupokelela Yesu ngo mupusushi wesu, tulaluka abana bakwa Lesa. Tulapusushiwa umuyayaya.

Ilyo tupusushiwa, tulapusushiwa ku busha bwa lubembu. Lesa aba entungulushi yesu. Alafwaya nokutila tulemubombela elyo nokuba ngabana bakwe. Amalango Ikumi yalatulangisha ifyo Lesa afwaya ukuti tulechita. Ngatwamusuminisha, Akatupela amaka yaku sunga amalango yakwe.

ICHIPUTULWA 2: Baibele itila, "chafwanshi ngo muntu atila alikwata ichitetekelo nomba ichabula inchito..?" (Yakobo 2:14). Yesu atile, "Ngawalintemwa ukalabaka amalango yandi" (Yohane 14:15).

Chintu chayanguka ukutila "Ndi mwina Kristu." Tulangisha ubwina Kristu bwa chishinika ku bantu mumichitile yesu elyo namumikalile Ibeshi lyakusungila ilyo tufumishe mu chipingo chakale liletweba ukutila ngatwa nakila Lesa tukaba abakwe.

Muchipingo chipya mutweba ukutila ilyo Yesu asumishe umulopa wakwe pamulandu waifwe, atulubwile ku maka yakwe. "Bushe tamwaishiba ukuti umubili wenu litempele lya mupashi wamushilo uuli muli imwe, uyo mwakwata ukufuma kuli Lesa? Tamuli ba mwe bene; pantu mwashitilwe mu mutengo. Eichochindikeni Lesa mu mibili yenu." (1 Abena Korinti 6:19, 20).

Tuli bakwa Lesa. Atushitile no mulopa wa mwana wakwe. Tulangisha ukumutemwa mukwi-

Pali Chitatu
Pali Chine
Pali Chisano
Pa Chibelushi
Pa Mulungu

Yohane 8:44
Abena Roma 6:23
Amapinda 10:18
Mateo 12:34
Yohane 14:6

Ukulanda ukubi kuti kwa leta ulwambo. Ilya kusosa sosa nokulanda mutupopo pamuntu umbi nacho kuti chaleta ulwambo. Ukubepesha umuntu umbi kuleta impasase. Kalakalifya umutima. Ubufi bulenga abantu bambi ukulufya umuchinshi wabo pamulandu wa kwa kabepa. Mulandu uubi sana.

Yesu atile, "...pantu kubwingi bwafya mu mutima eflyo akanwa kasosa" (Mateo 12:34). Ukulanda amashiwi aya bufi kufuma kumutima wabufi. Imembu shonse shitampila ku mutima uushalungama kuli Lesa. Nga chakutila mu mitima Yesu mwaisula ubusuma ne chitemwiko chakwa Lesa, ninshi kuti mwaba ichitemwiko no busuma ku bantu bambi.

Nga twakwata ichitemwiko chine chine mu mitima yesu kubantu bambi, tekuti tulebekalila nga bakambone wabufi kuli bena. Tufwile ukula sunga imitima yesu inshita shonse. Elyo nokulalanda ichishinka.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Natumone ifili mu myeo yesu lelo. Natuipushe fwebene ngatula pula ifunde lyakwa Lesa. "Wila shinina mubiyo ubunte bwabufi."

Umwina Kristu afwile ukuba nga Yesu. Yesu atile, "Nine chine" (Yohane 14:6). Pamo ngafwe bena Kristu tufwile ukulalanda ichishinka pantu kristu ekala muli ifwe. Nga twaleka alatungulula imyeo yesu, kuti twala landa ichine pantu aba uwa chine.

IPEPO: Pepeni pakuti tuleishiba ukutila ukubepa lubembu. Pepeni pakutila tulelenga Kristu aletungulula mu myeo yesu nokutila twisulemo ubusuma ne chine.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo Ukufuma 20:16
Pali Chibili Amapinda 6:16-19

Tuli bakwa Lesa. Atushitile no mulopa wa mwana wakwe. Tulangisha ukumutemwa mukwika ubwikalo ubusuma elyo na mukubela amalango yakwe. Iyi enshila tumuchindikilamo mumubili yesu.

ICHIPUTULWA 3: Natubelenge mu Baibele tumone ifyo abantu bachitile panuna Mose ilyo apokele amalango Ikumi.

(Belengeni Ukufuma 24:3-8.)

Mose ayebele abantu ifyo Lesa amwebele ukusosa ku bantu. Abantu balisuminishe nokutila, "Fyonse ifyo Lesa alandile tuli nokufichita, kabili tuli nokubela."

Chintu chimo ichikalamba ukubela amashiwi yakwa Lesa. Elyo nefyo tusosa pa malango yakwa Lesa. Ilyo Baibele ilanda kuli ifwe, twasuka shani? Bushe tutila, "Fyonse ifyo Lesa alanda tuli nokufichita?" Iyi ninshila imo iyisuma iya kwasukilamo Lesa.

Ngatwalanakila amashiwi yakwa Lesa yali nokuba lubuto namaka mu myeo yesu. Ngachakuti twatemwa Lesa mu chine, ninshi tulinokutemwa amalango yakwe. Kabili tuti twamunakila nokulachita fyonse ifyo atweba ukula chita.

ICHIPUTULWA 4: Yesu atile; "mwitila naisa ku konaula amalango nangu bakasesema; nshaisa ku konaula, lelo kukufisha (Mateo 5:17). Amalango ikumi yabelapo ifwe panshita ino. Yatulanga ifyo Lesa afwaya ku bantu bakwe. Epatampile Lesa ukufindisha pamulandu wakwikala ubwikalo ubwaololoka.

Ilyo umwana umunono abamupepi no mulilo tula mulesha. Nga akulako panono tula mulondolwela ukuti umulilo ukali ulocha.

Mumalango yakwa Lesa ayakubalilapo chine konse-konse yalatukanya. Yatweba nokukana chita ifintu fimo. Munshita tulekula mubumi bwa

mumupashi tulakwata inshita yakumfwikisha. Lyena kuti twaishiba umulandu tukanishiwila ukukana chita ifintu fimo. Ngatwaishiba ifingi pali Lesa, lyena kuti twa mutemwa sana. Kabili kuti twamutemwa no kumunakila pantu twali mutemwa.

INTUNGULUSHI YA MAPROGRAMU: Pamilungu ikumi iyileisa tukasambilila pa malango ikumi. Lesa asubila ifwe ukumuchindika. Kabili asubila nokuti tule baka amalango yakwe. Bushe tulefwaya ukubaka amalango yakwe? Bushe natuipelesha ukuchita ifyo engasosa?

Bushe natuipekanya ukukana Lesa, "Fyonse ifyo mukasosa nkafichita?" Natutontonkanye pamashiwi yakwa Yesu ayo tumfwile lelo, "Nga walintemwa ukubaka amalango yandi." (Yohane 14:15).

IPEPO: Natupepe pakuti bonse tuletula kuli Shikulwifwe. Natupepe pakuti tumutemwe nokula sunga amalango yakwe.

INYIMBO YA BANAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 19:5
Pali Chibili	Abena Efese 2:8-9
Pali Chitatu	Yakobo 2:14
Pali Chine	1 Abena Korinti 6:19-20
Pali Chisano	Ukufuma 24:3-8
Pa Chibelushi	Mateo 5:17
Pa Mulungu	Yohane 14:15

Abana abanono inshita shino balalanda ubufi. Nomba tachiba mu bubi. Balabepa pakuti baichingilile pachilubo bapangile. Kutu babe-pa pakutila abafyashi beishiba ifyo afwile ukwishiba. Abana bafwile ukubalulula ngababepa ubufi. Bafwile ukufundwa ukulanda ichishinka.

Abafyashi abena Kristu tabafwile kula be-pa-ubufi. Tufwile ukula sunga ichishinka. Elyo nokula funda abana besu ukutila Lesa alilisha ubufi. Lubembu kabili tulefunda abana besu ukula landa ichishinka inshita shonse.

ICHIPUTULWA 3: Ubufi bubwelela kwibala lya Edeni. Satana uwapitila munsoka abepele kuli Adamu na Eva. Eva alichetekele ubufi bwakwa satana. Apulile ifunde lyakwa Lesa no lubembu lwakubalilapo lwaishile pano chalo.

Satana kasebanya entulo ya bufi bonse. Ishina lyakwe nikafyala wabufi bonse. Muli Yohane 8:44 Yesu atile, "...Kasebanya..taimini-na muchine, icho muli wene tamwaba chine...icho wabufi, kabili ewishi wabufi."

Abantu bamo balabepa ukukana landa ichishinka. Bambi nabo babepela umulandu wa chilumba. Bakwata ichilumba ichakuti teti balande ne chishinka. Bambi nabo chiba nge chifyalilwa. Balangisha imisango bakwata. Imisango yabufi ifuma kuli Satana kasebanya.

Bambi nabo bala bepa pakuti babe abaibela, nangu ukusungusha abantu. Elyo nokuti baita-takule elyo bonawile abanabo amashina. Kabili bamo chali belela icha kuti teti eshibe nokulalanda ichishinka. Kutu fyonse balelandafye ifya bufi ichakuti bfilwa no kulanda ichishinka chine chine. Kuli bena ubufi ne chishinka fyali sakana.

Ichilenga ukubepa chintu chimo nechintu ...LUBEMBU. Kutu twabepa ukuti tupusuke mubupingulo bwa bantu nomba "...Ichilambu cha lubembu nimfwa..." (Abena Roma 6:23). Ubushiku bumo tukapingulwa na Lesa.

ishabufi ishobalipile kubalwani bakwa Yesu ukuti bese balande ifyakufutukila Yesu. Muchebo chakwe Lesa atila Apata, "inte yabufi iilande fyabufi" (Amapinda 6:19).

Inshita shimo umuntu kuti aba kwati tala-nda lelo mu mutima kuti aba ni nte yabufi. Kuti limbi twaumfwa umuntu umo uko abepesha umunankwe. Ngatwaumfwa ifyo balelanda kuti twaishiba ukuti uyu mulandu wabufi. Nomba nganatutemwa ukutula ulya muntu achulilemo twikalafye tondolo. Kuti twaumfwa uko balemwamba nokwishiba ukutula bale landa ubufi, elyo ifwe tutalefye tondolo. Ngatwa chita ififintu ninshi ninshi twaba inte ya bufi. Kuti twalengesha umo ukuchulilamo, munshita yakuti talande ichishinka. Ichi chilubo.

Kuti twakwata umulandu wa kuba inte yabufi ngachakutula twalandafye ifyo twamwene ukwabula ukulondolola fyonse. Kuti twabepafye mukulondolola ifya chitike mukulanda ifishinka ifinono ukwabula ukulondolola fyonse. Abantu bamo bala pilibula ifishinka panono pakuti chimoneke kwati mulandu umbi.

Fyonse ifi ifyakuba inte yabufi tafyawama. Nimembu kuli Lesa.

ICHIPUTULWA 2: Kuti twamona abafyashi abafunda abana babo ukusambilila ubufi. Balanda ukutula, "Chisuma ukubepa." Basambilisha ubufi mumichitile yabo. Inshita ishingira abana baya kusulu nalipoti iya bufi. Limbi kuti alembesha imyaka yakufyalwa lya bufi. Limbi kuti bwaba bufi bwaku kanaya kusukulu ati iyoo kwali fyakuti nafyakuti.

Abana baleshiba nga chakutula abafyashi balelanda ichishinka nangu ubufi. Inshita shimo abafyashi kuti bakwata umwana uwakubepeshamo. Abana tekuti ba sambilile ukuba abachishinka nokulanda ichine nga chakutula abafyashi bale chita ifintu mu musango uyu.

PROGRAMU 2

UBUYO BWACHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO:

ICHAKULANDAPO LELO: WIKWATA BAMILUNGU BAMBI

IBESHI LYA KUSUNGILA:

*"Wilaba na milungu imbi pa chinso chandi."
Ukufuma 20:3*

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Natusambilila ifunde lya kubalilapo pamo nge beshi lya kusungila ilya lelo. Liletila "Wilaba na milungu imbi pa chinso chandi" (Ukufuma 20:3). Abana ba Israele bali basha mu chalo cha Egupti. Balemona nefyo abena Egupti balepepa ba milungu abengi. Nomba Lesa abebele ukutula wena e Lesa wa chine. Abebele ukuti bela pepa ba milungu bambi abaibela.

Lelo tulesambilila ilifunde ifyo lyaba kuli ifwe pamo ngafwebena Kristu.

ICHIPUTULWA 1: Baibele itweba ukutula, "Nine Yehoba, takuli naumbi, takuli Mulungu umbi kano ine..." (Esaya 45:5). Kwabafye Lesa umo. Takwaba Lesa wa bena Japan nangu uwa bena Africa, elyo no wa babuta.

Kwabafye Lesa umo epela. Aba uwachila. Aba uwa mushilo kabili umulungami. Emwine wa maka yonse. Ni mfumu yaba sha mfumu na Shikulu wa ba Shikulu. Kabili aisulamo ichitemwiko chesu.

Kasesema Elisha alandile ku bantu abale pepa lesa wa bufi uwaleitwa Baali. Atile, "...Shikulu nga ni Lesa, mukonkeni; Nga chakutula ni Baali, eo mukunke" (1 Imfumu 18:21).

Yesu atile umuntu tekuti akwate bashikulu wakwe babili. Mateo 6:24 iletweba aya mashiwi yakwa Yesu, "Takuli uwinga bombela bashikulu wakwe babili; pantu kuti apata umo

nokutemwo mubiye, napamo kuti abisha umo noku-sulo mubiye..."

Ngatwasala ukubombela Lesa, tufwile ukula mubika pantanshi yesu. Eotufwile ukulabombela epela. Tekuti tubombele Lesa elyo ne chalo panshita imo iine. Tekuti tupepe Lesa nefintu fimbi panshita imo iine.

ICHIPUTULWA 2: Chonse icho twatemwisha mu myeo yesu ninshi e Lesa wesu. Abena Kristu abashibika Lesa mu myeo yabo tabanakila ifunde lyakubalilapo. Kwaba ifintu ifingi ifyo abantu babika mu myeo yabo ngefyakubalilapo.

Abantu bamo balatemwisha indalama ukuchila pafintu fimbi. Mukutemwisha indalama bala bepa ubufi, nangu ukwiba pakutula bakwate. Abena Kristu abengi balakana ukupela ichekumi chabo kuli Lesa. Balatemwisha indalama ukuchila pafyo batemwa Lesa.

Abantu bamo batemwisha amasambililo mu myeo yabo. Bamo nabo batemwisha amayanda yabo, indupwa elyo nokuipakisha. Bambi nabo batemwisha ifintufimo ifili nge fyakufwala ifisuma nangu ba motoka. Bamo nabo baba abaitemwisha, bafwayafye ukulaisekesha ukwabula ukula tontokanya pabantu bambi.

Nga twatemwa ichintu chimbi ukuchila ifyo twatemwa Lesa, ninshi tatulenakila amafunde yakwa Lesa, "Wilaba na milungu imbi pachinso chandi."

ICHIPUTULWA 3: Abana ba Israele inshita shimo balelaba Lesa. Balebembuka mukutampa ukupepa ba milungu bambi. Lyonse ilyo bale bembuka Lesa alebapanika palubembu lwabo. Lyonse ilyo bale bembuka baleba mubuchushi ubwakulunguluka mumitima. Pakulekelesha, balisendwelwe mubusha ku mitundu iyakwete amaka.

Baibele itila, "Mwilufiwa; Lesa tasentekwa, pantu icho umuntu abyala, echo akalobolola" (Abena Galatia 6:7). Limbi kuti twasenteka

PROGRAMU 10

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: IFYA KUBOMFYA ULULIMI.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

*"Wilashinina mubiyo ubunte bwabufi."
Ukufuma 20:16*

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Ifunde tule sambililapo lelo liletweba ukutula twila ba inte shabufi ku banensu. Ichi chilepilibula ukutula tatufwile kulalanda fya bufi. Kuti twatila ilifunde lile pilibula ukutula: Ulelanda ichishinka inshita shonse ukuli konse.

Ilifunde lilafwaikwa mu nsansa elyo na muku chitila ubumboni mu bwina Kristu bwesu. Ishiwi lyakwa Lesa lila landa ifingi pamulandu wandimi shesu. Amapinda 6:16-19 yatweba ukutula "Kuli ifintu mutanda ifyo Yehoba apata, awe ifintu chine lubali fya muselu kuli wene: amenso aya sansabika, ululimi lwabufi, iminwe iisumyo mulopa wakaele, umutima uwelenganya amapange yabunchitatubi, amakasa ayayangufyanyo kubutukila kububi, inte yabufi iilande fya bufi, noutando lubuli pakati kabamunyina."

Lesa alipata ubufi, munshila yonse umo bwinga chitikila.

ICHIPUTULWA 1: Ukuba ubunte bwabufi limbi kuti kwachitikila muchilye. Abantu bamo kuti bachita ichi mukwafwilishako chibusa wabo nangu munyina nabo. Ichi chibi sana kabili lubembu kuli Lesa. Nga chakutula twaya mukwipushiwa mu chilye, tufwile ukulanda ichishinka icho twishibe.

Abantu bamo balesha ukulipila umuntu pakuti aye mwiminako nga kambone wakwe uwa bufi mu chilye. Ukweshiwa kwa kwa Yesu kwaliko inte

Kabili tufwile ukukwata ichishinka kuli Lesa. (Baibele itila tulebila Lesa nga tatupe-la ichikumi kuli Lesa. (Belengeni Malaki 3:8-10). Abena Kristu abengi mufilonganino fyesu tabakwata isubilo lyakupela ichekumi chabo.

Natumone nga chakutila twalikwata ichishinka munshila shonse.

IPEPO: Pepeni pakuti Lesa atwafwe ukusamfya mu mitima yesu na mu myeo yesu iyabula buchishinka. Pepeni pakuti abena Kristu bamone ubufyayo bwakupelela Lesa ichikumi chabo no kwafwilisha ifilonganino fyabo.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:15
Pali Chibili	Mateo 4:4
Pali Chitatu	Mateo 6:33
Pali Chine	Luka 19:8
Pali Chisano	Abena Efese 4:28
Pa Chibelushi	Yohane 14:15
Pa Mulungu	Malaki 3:8-10

abantu bambi, lelo Lesa alishiba fyonse. Lesa alishiba ngatwali mutemwa ukuchila pafintu fyonse. Alishiba ichaba ichakubalilapo mu myeo yesu. Alishiba fyonse ifyo tutonto-nkanyapo nefyo tumfwa.

Fwebene tulaisalila inshila yakuti tuye-mo. Ifyo Lesa atweba fyaba ifya chishinka. Ukuya munshila shesu kuti kwatutwala mukukana sansamuka nokulola kukusebena pakulekelesha. "Ichilambu cha lubembu nimfwa..." (Abena Roma 6:23). Nga chakuti Lesa tali pantanshi mummyeo yesu, ninshi tukachula pamulandu wakukana bela amalango yakwe.

ICHIPANDWA 4: Baibele itweba ukutila, Lesa atile ku bantu, "...Yehoba Lesa wesu aba umo; uletemwa Sokulu Lesa obe kumutima obe, noku-temwa Sokulu Lesa obe mu mweo obe, namaka yobe yonse." (Amalango 6:4,5).

Ubushiku bumo uwamalango aipwishe Yesu, "Kasambilisha, lifundenshi ilikulu ilya mumalango?" (Mateo 22:36). Yesu atile, "...Uletemwa Sokulu Lesa obe ku mutima obe onse, naku mweo obe onse, nakukutontonkanya kobe konse. Muli ili emwashintilila amalango yonse" (Mateo 22:37-38).

Abena Kristu balifundwa ukutemwa Lesa mu mitima yabo. Tekuti tusunge amalango yambi nga chakuti tatutemenwe Lesa ukuchila pafintu fimbi. Tufwile ukumona ukutila tatu-leipaya nangu ukwiba nangu ukukwata ulunkumbwa elyo no kuchita ubulale-lale. Pantu tuli babembu. Tatwingekala abalungami mu myeo ukwabula ubwafilisho bwakwa Lesa.

Kamofye ngatwasuminisha Lesa ukwikala muli ifwe elyo twingakwata amaka ya mupashi wa mushilo aya kuchimfya amesho, no lubembu. Kamofye ilyo mupashi wa mushilo aletutungulu-la lyena kuti twakwata ukulachimfya mu myeo yesu.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Bushe tulakwata ba milungu bambi mu myeo yesu? Chinshi twate-mwisha ukuchilapo? Bushe Lesa twamubika pantan-shi mumitima yesu? Bushe Mupashi wa Mushilo alatutungulula mummye yesu?

Natutontonkanye pali aya mepusho. Ngachakuti Lesa tali pantanishi mu mitima yesu, pabushiku bwalelo kuti twalapila kuli ena nokumwipusha ukuti abe Shikulu wa mikalile yesu.

IPEPO: Pepeni pakuti twilakwata ba milungu bambi pachinso cha kwa Mulungu wachine. Pepeni pakuti tube abakoseleshiwa ukula taluka kufintu ifitulenga ukulafuma kukukana bika Lesa pantanishi ya myeo yesu.

INYIMBO YA BANAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9.

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:3
Pali Chibili	Esaya 45:5
Pali Chitatu	1 Isha mfumu 18:21
Pali Chine	Mateo 6:24
Pali Chisano	Abena Galatia 6:7
Pa Chibelushi	Amalango 6:4-5
Pa Mulungu	Mateo 22:37-38

Tatulingile ukula onaula amafunde yakwe. Akatupela fyonse ifyo tufwaya ukukwata.

ICHIPUTULWA 4: Kwaba inshila ishingi isho tupulilamo ilifunde lyakutila "Wilaiba." Kashitisha wafintu kuti aibila abaleshita nga tabashitisha ukulingana napamutengo wachintu aleshitisha. Limbi kuti aleshitisha inama iilefina ba (kilo 2), elyo pakupima elechita (1½ kilo). Na mayo ngaleshitisha umusalu limbi kuti abika ifibipile panshi pakuti abantu beumona. Ichikukano ba uwachetekelwa kabili lubembu.

Ukubepa kusukulu nangu mu fyangalo chimo chine nokwiba. Umo kuti aiba mukulipila indalama ishinono ishishikumanine nechipimo. Inshila shonse ishakukana ba uwachetekelwa tashawama.

Mu Baibele twalyumfwa pamulandu wakwa Sakeo. Alimupupu pamulandu wakutila alelipilisha abantu umusonko pandalama ishingi elyo nao alebulapo ishalepulamo. Taishibe ukutila alechita ichilubo. Pantu enshila alesangilamo ubwikalo bwakwe. Ubushiku bumo Sakeo akumenye Yesu. Alichetekele muli wene. Mukwangufyanya alyalwike umuntu umupya. Atile, "...Moneni, Shikulu, ichakaniko capali fibili ichafyuma fyandi mpela ababusu; kabili nga nafinshe chintu kumuntu, mbweseshapo imiku ine" (Luka 19:8).

Ngachakutila tukonka Yesu muchishinka, tekuti tukonkanyepo ukuba aba shakwata chishinka. Paulo umutumwa atile, "Uwibile eiba nakabili.." (Abena Efese 4:28). Ngachakutila twaliba tufwile twalipila abene. Tufwile ukula chita ifisuma ku chinso chakwa Lesa na ku bantu. Elyo nokukana ba aba shachetekelwa.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Yesu atile, "Ngamwatemwa kuti mwabaka amafunde yandi" (Yohane 14:15). Buchishinka butwala ku nsansa shine shine. Tufwile ukuba ne chishinka fwebene elyo naku bantu bambi.

ICHIPUTULWA 3: Twalishiba Lesa tafwaya umwana nangu umuntu umbi ukuchula kunsala nangu kufintu fimbi ifyo alefwaya. Nomba, afwaya ukuti tule chita ifya chishinka paku kwata ifyo tulefwaya.

Muli Mateo muchipandwa cha 5 na 6, mwaba amashiwi ayo Yesu alandile ku bantu abengi abalemukonka. Atile Lesa alishiba fyonse ifyo imibili yesu ikabila. Natumfwe ku mashiwi yakwa Yesu:

"...Mwila sakamikilwe myeo yenu icho mwingalya necho mwinganwa, nangu mibili yenu icho mwingafwala, bushe umweo tauchilile ifilyo nomubili bushe tauchilile ifyakufwala? Lolesheni pafyuni fya mulwelele; tafitanda nangu kusepa nangu kututila mu matala, kabili shinwe wamu mulu alafilela. Bushe imwe tamwafichilako apakalamba?

"Bushe nani pali imwe uwingalundapo umukono umo pa chimo chakwe pakusakamikwa? Kabili chinshi icho mulesakamikilwe fya kufwala? Lolesheni bachananika bamu mpanga ifyo bamena; taba chu chutika nangu kupikula: lelo ndemweba nati nangu ni Solomone mubukata bwakwe bonse tasamikwe nga umo wamuli aba.

Awe nga Lesa afwike fyani mumpanga ichilipo lelo namailo chikaposwa mwibuku, bushe takachileko apakalamba ukufwika imwe, mwe bachichetekelo chinono? Eicho mwisakamikwa amuti, tulelyanshi? Nalimo tulenwa nshi? Nalimo Tulefwala finshi? Pantu ifi fyonse efyo abena fyalo bafwaya; pantu shinwe wa mumulu aishibo kuti mukabile fifyonse.

Lelo mubale mufwaya ubufumu bwa kwa Lesa, nobulungami bwakwe nefi fyonse fikalundwako kuli imwe" (Mateo 6:25-33).

Nga twa chetekela Lesa nokumubika pantanshi, Lesa atulaya ukusanga fyonse ifyo tufwaya ukukonka mu chitemwiko chakwe no bufwayo bwakwe.

PROGRAMU 3

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: UKUPEPA LESA WACHISHINKA.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

"Wilachita chabaswa,.."

Ukufuma 20:4

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Lelo tulesambili la ilango lya bubili. Ilango lyakubalilapo lile tufundisha ukutila Lesa afwile ukuba untanshi mu myeo yesu. Tatufwile kulapepa ba milungu babufi.

Kabili chintu chimo ichikalamba umusango tupepelamo Lesa uwachine. Ifune lyakulenga bubili liletweba ukukana fukamina utulubi nangu ukukana pepa bamilungu babufi.

Natubelenge ilifunde.

(Belengeni Ukufuma 20:4-6.)

ICHIPANDWA 1: Bushe akalubi nichinshi? Akalubi chintu chimo icho umuntu apanga nge chakupusukilamo. Utulubi tumo tupangwa kufimuti. Tumbi nato tu pangilwa ku fyela na mabwe.

Muli Esaya 44, kuti twamonamo umuntu uwafumishe ichimuti mu mpanga. Abomfesheshe fimo ifimuti mukukosesha umulilo wakonta. Fimbi nafyo abomfesheshe ukwipikila ifyakulya fyakwe. Kabili alibashilemo utulubi muli fimo ifya shelepo. Alefifukamina.

Apangilefye umwine namaboko yakwe. Elyo alesubila mukalubi ukuti kengalamwafwa elyo no kula yasuka amapepo yakwe. Alelanda ku kalubi ka chimuti, "...Upokolole, pantu niwe Mulungu wandi!" Esaya 44:17.) Bushe chilya

ichimuti kuti chamupususha shani? Tekuti chimupususha pantu tachaluka iyoo chalilala chaliba chimuti

Twalishiba ukutila eko baba abantu bamo abachetekela muli ififintu ukuti file bafwa. Bamo bachetekela mu muti pakuti umwana elalwala. Bamo nabo balashita ififintu pakuti balekwata amatoni ayengi musukulu nangu ukubafwa munshila shimbi. Satana alabomfya ififintu pakuti atufumye ku chichetekelo muli Lesa.

Lesa tatemwa pali ififintu. Alalanda kuli ifwe ukwabula ukufisa "Wilachita chabaswa..." (Ukufuma 20:4.)

ICHIPANDWA 2: Abantu bamo batila utulubi tulabafwa mukwishiba Lesa. Baibele itila "Lesa mupashi, na bamupepa bali no kumupepela mu Mupashi na mu chine..." (Yohane 4:24). Tatu-fwile kuchetekela muchibaswa ukutwafwa ukuchetekela muli Lesa. Tatulingile kusubila mu chibaswa pakupepa Lesa.

Baibele itweba ukutila nga tuli bena Kristu Lesa aba muli ifwe. "Bushe tamwaishiba kutila umubili wenu litempele lya Mupashi wa Mushilo uuli muli imwe, uyo mwakwata ukufuma kuli Lesa? (1 Abena Korinti 6:19). Lesa alaba naifwe inshiku shonse pantu ekala muli ifwe. Chinshi twinga fwaila ubwafwilisho bwa kulubi pakutontonkanya pali Lesa? Ichi tachi-sekesha Lesa.

Umfweni kuli ayamashiwi ayafumine muli 1 Yohane 5, mumabeshi 20 na 21: "Kabili twalishiba ukutila umwana wakwa Lesa alishile nokutupela amatontonkanyo ya kumwishiba wena uwa chishinka: Kabili twaba muli wena uwaba uwa chishinka, mu mwana wakwe Yesu Kristu. Uyu e Lesa wa chishinka kabili uwa muyayaya. Mwe bana banono, fumeni kutulubi."

Ubu bufwayo bwakwa Lesa kuli ifwe. Twalikwata ukwishiba ukufuma kuli Lesa wa chishinka. Twalikwata umweo wa muyayaya ukupitila muli

lafye pa maka ya muntu umbi.

Abapupu baliitemwa kabili balili. Tabachita chisuma ku muntu nangu umo. Ukwiba kutwala kubufi naku lubuli. Umupupu inshiku shonse ekalafye uwamwensho, balakwata umwensho wakutila bale njikata. Impela ya bapupu yakwikatwa nokubikwa muchifungo.

ICHIPUTULWA 2: Bushe chinshi abantu bebila? Inshita shimo umo kuti aiba pamulandu wakutila alinensala elyo takwete na bululu wakwe uwakumwafwa. Inshita shimo nimuku kwata ifibusa ifibi ifinga kwasha ukuchita ichintu chimo pamo nabo. Abengi babebafye ku banabo ukuti baye mu kwiba nomba icho ichakuti taba kwata maka ya kukana balaya mukwiba.

Abantu bamo bebilafye kumufimbila. Tabafwaya ukumona abantu bambi balechita ifisuma. Tabafwaya ukumona abantu bambi uko bakwete ifyo balefwaya bena tabakwete.

Bamo bebila umusangu wakutila banang'ani. Chimoneka ichayanguka sana. Umuntu uutila "Chinshi ningalabombela? Kuti nakwata chonse ichondefwaya. Kuti nakwata inshita iyisuma. Kuti nakwata ifyakufwala ifisuma nokunwa. Kuti nakwata ifibusa elyo nendalama."

Bambi batontonkanya ukutila nakwata utunono nomba pano epo nasanga ifingi. Chisuma nangu nsendepofye utunono.

Nikasebanya ewaba umuntu ifi fyonse. Ukwiba lubembu kuli Lesa. Kasebanya aeseshe Yesu mu matololo ilyo ali nensala pakutila abembuke. Yesu alikene nangu kumfwa kuli kasebanya. Atile kuli wene, "...Teku chilyo cheka umuntu ekalila no mweo, lelo ku chebo chonse ichifuma ku kanwa ka kwa Lesa" (Mateo 4:4).

Baibele yalilondolola bwino, ukutila; "Wilaiba" mu menso yakwa Lesa takwaba mulandu uusuma uwinga lenga ukukana bela amashiwi yakwe.

PROGRAMU 9

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA
KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: WILAIBA.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:
"Wilaiba."

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Ifunde tule
sambililapo lelo landa pakuba uwachishi-
nka. Liletufunda ukutula tufwile ukuba abachi-
shinka fwebene elyo na kubantu bambi. "Wilaiba,"
elyo Lesa alanda.

Ukwiba kupilibula ukutula ukubula ichintu
ichishili chobe nangu ichamuntu umbi. Baibele
itila ukwiba lubembu.

Lelo tule sambilila tumone ifyo ilifunde
lipilibula kuli ifwe.

ICHIPUTULWA 1: Umupupu ni nani? Umupupu
atila "Ichipuba echibombela ubwikalo bwa chiko.
Nga walichenjela kuti wakwata chonse icho
ulefwaya ukwabula ukubomba. "

Umupupu kuti aba nikatoba wamashitolo,
nangu kabula wa mumatumba yabantu nangu kaso-
mpola wa mifuko. Umupupu limbi kuti aba wikwi-
ba ba motoka nangu inchinga. Kutu limbi aibila
abantu amashina. Limbi kuti abula ifintu kuwo
abombako inchito, nangu ukumubepa. Limbi kuti
endafye nemfuti iya kutinishako abantu pakutula
bamupe ifyo alefwaya. Kutu apuma abantu nokuba-
sendela indalama elyo abasha balechula.

Inshiku shonse umupupu atontonkanya ukutula
alichenjela sana. Atontonkanya ukutula kuti
asanga indalama ishingiri ishabula uku bombela.
Alenga bambi ukuba abasauka pakuti abe nefyuma.
Aba nga bakonto bekala ku ng'ombe abonkafye
umulopa nokulenga ileba iyabula amaka. Ekali-

Yesu Kristu, umwana wakwa Lesa, Tatufwile
ukupanga nangu ukushita ifibaswa, Tatufwile
kukwata ifibaswa mu mayanda yesu nangu mu fi-
longanino. Tatufwile ukula bomfya ifibaswa
mukupepa Lesa wa chishinka.

ICHIPUTULWA 3: Ifunde lya chibili lile fundi-
sha ichintu chimo ichipalene nefyo ilya kubali-
lepo lilelandapo. Lyakutula Lesa afwile ukuba
uwakubalilapo mu mweo, wa mwina Kristu.

Lesa atile, "...Ne Yehoba Lesa obe ndi
Lesa wa kulumwa..." (Ukufuma 20:5). Ichi
chilepilibula ukutula Lesa tafwaya nangu umo
ukuba panchende yakwe mu mitima yesu pamo ne
chitemwiko chesu. Umwaume uwakwata abakashi
babili afwile ukwakanya ichitemwiko chakwe
kuli bena. Tekuti atemwe umofye mu mutima
wakwe onse. Kutu atemwa chila mukashi ukwabula
ukufikapo no mutima wakwe onse. Ichi chilale-
tela akalumwa nokukana umfwana ku mwaume naba-
kashi bakwe.

Lesa atila tekuti tumutemwe muli iyi nshi-
la. Takuti asuminishe, pantu ni Lesa wakalumwa.
Atila tufwile ukumutemwa ne mitima yesu yonse.
Uku chishiwa ku kaba kuli abo aba pepa ba mi-
lungu bambi nangu utulubi.

Ili ifunde lile tulanga ifyo Lesa atute-
mwa. Umwanakashi nga atemwa umulume wakwe sana,
tafwaya ukuti umulume wakwe atemwe naumbi. Lesa
nao atutemwa munshila imo iine. Takakanye
ichitemwiko chesu pamo ne chishinka.

Ngatwalitemwa Lesa, tatwakatemwa ukutemwa
ifintu fimbi. Tukaba abatemwa ukubika Lesa
pantanshi mu myeo yesu. Tukeshiba ukutula
iyi enshila imofye iyansansa shine-shine isha
chibote.

ICHIPANDWA 4: Ni satana eutulenga ukuchetekela
mu bwanga nangu mutulubi nangu mufintu fimbi.
Satana aba uwamaka sana. Baibele itweba ukuti-
la e lesa wa chino chalo. Kutu atulenga ukuto-
ntonkanya mu mitima yesu, "Nka subila Lesa.

Nomba chilifye bwino ukufwika umwana wandi umuti. Bushe kuti waleta ubwafya nshi?"

Limbi satana kuti alanda kuli ifwe ati, "Chetekela muli Lesa. Nomba ukonkanyepo yakupepa mipashi ya fikolwe fyobe. Limbi kuti yafulwa." Limbi Satana kuti atulenga ukutontontanya, "Kabiye kapepe kuti Lesa. Nomba ing'anga limbi nayo kuti yakwa fwilishako. Bushe chinshe tekuti uile kuli wena nokuya mumona?"

Yonse aya matontontanyo bufi bwakwa Satana. Alesha ukutwisha ukuti tuchetekele mufintu fimbi ukuchila pali Lesa.

Ngachakuti walyesha, nomba wafilwa ukufuma kuli ifi fintu? Pepa. Ebeniko na bantu bambi ukuti balemupepelako nokupepa nabo pamo. Lesa alikwata amaka ukuchila pali satana. Atweba ukutemwa nokumupepa epela. Atweba ukukana utulubi utuli tonse. Kutu twa chimfya satana mumaka yakwa Lesa.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Lesa afwaya ichitemwiko chesu chonse pamo ne chishinka. Ukubika ichichetekelo chesu mufintu fimbi chilubosana. Chonse ichotwabika panchende yakwa Lesa ninshi chilubo. Lesa atila, "...Tabaishiba abaseulushe fimpashanya fya fimuti, abapepa Mulungu uushinga bapususha. ... Kabili tapali Mulungu umbi kano ine. Lesa umulungami kabili umupusushi, tapali kano ine. Alukileni kuli ine pusukeni, mwe mpela shapano isonde shonse. Pantu ine ndi Yehoba, kabili tapali naumbi." (Esaya 45:20-25.)

IPEPO: Natupepe pakuti tule pepa Mulungu wa chishinka umo. Natupepe pakuti tulemutemwa ne mitima yesu yonse.

INYIMBO YA BANAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:4
Pali Chibili	Esaya 44:19
Pali Citatu	Yohane 4:24

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: "Wila chita buchende." Abantu abengu panshita ino balapula ilifunde. Abena Kristu bafwile ukwikala imikalile iyisuma iyabulungami. Tatulingile ukula bembuka mukuba mu mikalile yabuwelewele nangu mu matontontanyo yesu.

Tufwile ukula funda abana besu ukutula ichupo cha mushilo no bulungami. Nokubeba ukutula ubuchende lubembu kuli Lesa.

IPEPO: Pepeni pakutula onse uwa bembuka muku chita ubuchende alapila pa lubembu lwakwe elyo no ku kwata ubwelelo. Pepeni pakutula bonse tuleikalila mu myeo iya mushilo.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:14
Pali Chibili	Mateo 19:4-6
Pali Chitatu	Amapinda 6:32
Pali Chine	Mateo 19:9
Pali Chisano	1 Abena Korinti 6:9-11
Pa Chibelushi	Mateo 5:27-32
Pa Mulungu	Abena Galatia 5:16

sunga ubusaka. Tatufwile ukulaba mu milandu ya kuchita ubuchende. Tatulingile ukuba no mulandu wakukwata amatontonkanyo ayabipa nangu mu misosele iyamiponto nangu mu mapange ayabipa. Tulingile ukulaikala ubwikalo ubwa mushilo.

ICHIPUTULWA 4: Ubushiku bamo na mayo bamwikete alechita ubuchende bamutwele kuli Yesu. Abalemona ukuti balungami mubutungulushi bwa mashiwi yakwa Lesa batontonkenye ukutula Yesu alepele umulandu ku mwanakashi palubembu apangile. Chali lifunde kuli bena ukutula uwachita umulandu wa buchende afwile ukwipaiwa namabwe. Lelo Yesu aloleshe pali bena nokutula, "...Uushaba na lubembu pali imwe, abalilepo ukumupola ilibwe" (Yohane 8:7).

Abantu balefumapo umo umo. Yesu atile ku mwanakashi, "...kabiye wibembuka nakabili" (Yohane 8:11). Ubwelelo eko bwaba kumuntu uwa chita ulubembu lwa buchende. Baibele itweba ukutula, "Nga tuyebelele imembu shesu, wene wachishinka kabili mulungami, kuti atulekelele membu shesu, nokutusangulula kukulungana konse;" (1 Yohane 1:9).

Kuti chaba ichisuma ukukana chita ulu lubembu. Kwaba inshila iyo twinga talukilamo kuku kana ponena mu lubembu lwa buchende na mumikalile iyabipa. Baibele itila "...Endeleni mu Mupashi, elyo tamwakafishepo ulunkumbwa lwa mubili," (Abena Galatia 5:16). Nga chakutula imyendele yesu iyanshiku shonse iletungululwa no Mupashi wa Mushilo, tatwakabe mu mulandu wakubembuka no kuchita ifishilungeme.

Kuti twatungululwa no Mupashi wa Mushilo. Ichakubalilapo, tulingile ukulapila imembu shesu isho twaishiba mu myeo yesu nokuitwala kuli Yesu umubili wesu onse. Elyo nokulomba Mupashi wa Mushilo ukulatungulula imyeo yesu. Elyo nokula konko ubufwayo bwakwe inshiku shonse.

Pali Chine
Pali Chisano
Pa Chibelushi
Pa Mulungu

1 Abena Korinti 6:19
1 Yohane 5:20-21
Ukufuma 20:5
Esaya 45:20-22

PROGRAMU 4

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA
KRISTU LELO:

ICHAKULANDAPO LELO: CHINDIKA ISHINA LYA KWA
LESA.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

*"Wilalumbula apafye ishina lya kwa Yehoba
Lesa obe; pantu Yehoba takamulinge uwa kaele
untu alumbula apafye ishina lyakwe."
Ukufuma 20:7*

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Amashina chintu
chimo ichikalamba. Abafyashi balatekanya
pakwinika abana babo amashina. Amashina limbi
kuti yalondolola pamuntu nangu palupwa. Ishina
lya muntu ulya kuti lyaba kuli wena.

Lelo tulesambilila pelango lya batatu.
Lile tweba ukutula tufwile ukuchindika ishina
lyakwa Lesa. Ili ifunde elili ibeshi lyakusu-
ngila lyesu ilya lelo, Ukufuma 20:7. Natuli
lande bonse pamo. (Landeni bonse pamo Ukufuma
20:7.)

ICHIPUTULWA 1: Abana ba Israele baletina no
ku chindika ishina elyo no muntu wakwa Lesa.
Aba Yuda abengi tabalelumbula ishina lyakwa
Lesa. Ichi chiletulangilila ukuti balechindi-
ka ishina lyakwa Lesa apakalamba.

Lesa wa mushilo. Kasesema Esaya atweba
ukutula abwene ichimonwa chakwa Lesa. Mu chi-
monwa mwine aumfwile ba malaika baletila,
"...Wamushilo, wamushilo, wamushilo Yehoba
wamilalo; Pano isonde paisulapo ubukata bwakwe"
(Esaya 6:3). Pamulandu wakutula Lesa wamushi-
lo, Ishina lyakwe nalyo lya mushilo.

Ishina lyakwa Lesa lifwile ukulumbulwa
bwino ilyo tulepepa. Tufwile ukulumbula ishi-
na lyakwa Lesa muku mulumbanya mu chichetekelo.

6:9-11.) Ubuchende lubembu ulubi sana. Lelo,
Baibele itweba ukutula nga chakuti umuchende
nangu umubembu umbi alapila no ku chetekela
Kristu, imisango ya kubembuka no bubu bwaiko
fikafumishiwapo umuyayaya.

Umuntu uushileka kulubembu lwakwe alipingu-
lwa, Lesa wa Mushilo. Atweba nokutula naifwe
tufwile ukuba aba mushilo. Baibele itila,
"...Muishishe; nokuba aba mushilo pantu nine
Yehoba, Lesa wenu" (Ubwina Lebi 20:7).

ICHIPUTULWA 3: Yesu alandile pali aya mafunde.
Natubelenge pafyo alandilepo. (Belengeni
Mateo 5:27-32.)

Yesu atile ifyo tutunganya abanensu mu
mitima yesu kuti fya tulenga ukuba nechilubo.
Ubuchende butampila ku mapange mu mutima na
mumano. Yesu atile, "...Onse uulolesha mwana-
kashi no kumufwaya, nachita nankwe ubuchende mu
mutima wakwe" (Mateo 5:28). Tufwile ukula
sunga imitima yesu iya lungama, pano pene ne
mibili yesu.

Tufwile ukumona ukutula tatuchitile ichi-
ntu nangu chimo ichingesha bambi ukubembuka.
Banamayo limbi bafwala munshila shimbi ishaku-
ti sha twala abaume mukweshiwa namukufwaya
imibili yabo. Ichi chilubo sana.

Munshiku shino kwaba amabuku ayengi sana,
inyimbo nefikope ifilenga abaume na bakashana
ukulakwata amapange ayabipa ayakowela kububi.
Umuntu uukonkanyapo ukutontonkanya pafilubo
fya lubembu alachita ulubembu mu mutima wakwe.
Mailo limbi kuti twachita ifyo tuletontonka-
nyapo lelo.

Tufwile ukukwata ifibusa fisuma kabili
ifya mushilo. Tatufwile kula umfwa ku nsoselo
isha miponto. Kabili tatufwile kulalanda
imilandu yabufi.

Ngatuli bena Kristu, imibili yesu litempe-
le lya Mupashi wa Mushilo. Tulingile ukulai-

chashilishiwa. Lesa afwaya ifwe ukuti tuletewa no kulachindika abo twaupana nabo.

Ubuchende lubembu lwa mwaume uupanga ichitemwiko ku mukashi wamuntu umbi ilyo umulume wakwe talipo. Lubembu lwa mukashi uukwata chibusa umwaume munshita alikwata nomulume wakwe. Lubembu ku mwaume uusha umukashi nabana nokuya upa umwanakashi umbi. Elyo no mwanakashi uubutuka no mwaume umbi. Lubembu kuli namayo uushitisha umubili wakwe ku baume nendalama.

Ubuchende lubembu. Baibele itila, "uuchito buchende abulwa amano, aleonaulo mweo wakwe kucho achita" (Amapinda 6:32).

ICHIPUTULWA 2: Ubupekanyo bwakwa Lesa bali kutila umwaume umo afwile ukupa umwanakashi umo mpaka bakalekanishiwe nefwa. Lubembu umuntu nga aupa abanakashi babili nangu batatu. Chileta ubwafya nakulumwa mung'anda. Chibipila abana pano pene nabafyashi.

Kabili lubembu umuntu nga leka ukukashi, nangu ukumutamfya, nangu umwanakashi ukufuma ku mulume wakwe. Yesu atile, "..Onse uwaleko mukashi wakwe, nokupa umbi achita buchende, kano pa mulandu wa bulalelale no waupa uwalekwa achito buchende" (Mateo 19:9).

Lesa alitutemwa. Afwaya ukuti tulekwata ubwikalo ubusuma. Ubuchende butusha na matontokanyo yakubembuka elyo nomwenso. Butwala ku kukana sanamuka inshita shimo bulalengela imfwa.

Munshita ya chipingo chakale ubuchende chali chintu chimo chibi sana pamo ngo kubembuka abo abalesangwa muku chita ubuchende balebepaya. Amafunde ya chipingo chakale yaletila, "Umuntu nga achita ubuchende bonse umwaume no mwanakashi bale bepaya" (Ubina Lebi 20:10).

Baibele itila, umuchende takapyane ubufumu bwakwa Lesa. (Belengeni 1 Abena Korinti

Ifunde lya butatu litweba ukutula chilubo ukulumbula ishina lyakwa Lesa ichilumbule lumbule nangu apabula umulandu. Chilubo ukulumbula ishina lya kwa Lesa nangu ilya kwa Yesu pakukomesha mufyo tule landa. Ichi chichitikwa mukulanda ifi, "Lesa naishiba ukutula ichi chishinka." Tachawama ukulumbula ishina lyakwa Lesa mukulapa nangu mukutipwila. Ishina lyakwa Lesa lyaba ilya mushilo, ngefyo umwine aba uwa mushilo.

ICHIPUTULWA 2: Ukupilibula kwa ili ifunde kulimo ifintu ifingi ukuchila napafyo tulandilepo. Kabili chilepilibula nenshila twikalilamo. Yesu atile, "Lelo chinshi munjitila Shikulu, Shikulu nokukana chita ichonsosa?" (Luka 6:46). Ukutula, "Shikulu, Shikulu, chibi sana nga chakutula tatulekonka Lesa munshila shesu shonse.

Munshiku shino abantu abengi kuti batweba ukutula, "Ee, Nali chetekela muli Lesa." Nomba imyeo yabo ilangisha ukwati taba sakamana Lesa. Uku ekulumbula ishina lyakwa Lesa apafye.

Abantu bamo bafwaya ukwishibikwa nga bene Kristu. Munshita tabafwaya ukukwata ichishinka cha kukonkela Yesu. Pamo ngafwebena Kristu tusenda ishina lyakwa Lesa. Abakubalilapo abalekonka Yesu baleitwa abena Kristu pamulandu wakutula bali nga Yesu. Tulumbula ishina lyakwe apafye ngatatuleikalila mu nshila atweba ukulaikalila.

Yohane atweba ukutula. Uutila, Nalimwishiba, kabili amafunde yakwe tabaka wabufi, kabili muli ena ichishinka ta mwaba; Lelo uyo abake chebo chakwe, chine chine ukutemwa Lesa muli wene nakufikilishiwapo. Kuli ichi eko twaishibilo kuti tuli muli wene; Uutila naikala muli wene, afwile ukwenda filya wene aendele" (1 Yohane 2:4-6).

Yesu atile, "Ngawantemwa kuti wabaka

Yesu atile, "Ngawantemwa kuti wabaka amafunde yandi." (Yohane 14:15).

ICHIPANDWA 3: Munshita ino kwaba abantu abengi abaluba ukwabula ukwishiba Lesa. Tufwile ukuba ababikako amano ukukonka Yesu. Yesu atile, "...Umuntu nga afwayo kunkonka panuma aikanye asende ichapindama chakwe no kunkonka" (Mateo 16:24).

Bushe Yesu alelanda pali finshi? Alelanda ukutila nga twabikako amano ku kuba abasambi bakwe, ninshi tuli nokuifwila fwebene. Tukepaya ifyo tufwaya fwe bene pakuti tukalechita ifyo afwaya.

Ichi chilemoneka ichakosa sana uku chita. Lelo Yesu atile "...Onse ufwaya ukupususha umweo wakwe akaulufya, kabili uulufyo mweo wakwe pa mulandu waine akausanga. Pantu umuntu chikamwafwa shani nga anonke chalo chonse icha pano isonde no kuposa umweo wakwe? Napa mo umuntu engapela chinshi ichakukabulamo umweo wakwe?" (Mateo 16:25, 26).

Bushe mulefwaya ukusanga umweo wine wine? Leken i ukuchita imifwaile yenu, elyo mubike Lesa pantanshi ya myeo yanu. Leyena muli nokusanga umweo uwachilapo. Mukala chindika ne shina lyakwa Lesa.

ICHIPUTULWA 4: Bushe chinshi chinga chitika nga chakuti bonse abena Kristu bachindika ishina lyakwa Lesa munshila yakulandilamo elyo na mu mikalile? Chinshi chinga chitika nga chakuti abena Kristu bonseabela mu nshila yakwa Lesa mufintu fyonse?

Kuti kwaba umupashi wachitemwiko elyo no kumfwana pabena Kristu. Ukufulwa, akalumwa, ulupato nokulwishanya kuti fyapwa. Chila mukristu kuti alechita ifinga sekeshabananankwe, tekuti aleitontonkanyafye eka iyoo.

Kuti kwaba indalama ishingishi kubomfya mu nchito yakwa Lesa. Abena Kristu kuti bala-

PROGRAMU 8

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: IFYO CHAWAMINA UKUBA UMULUNGAMI.

INSHITA YEPEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

"Wila chita buchende."

Ukufuma 20:14

INTUNGULUSHI YA MA PROGAMU: Ifunde tule sambililapo lelo liletweba ukutila, "Wilachita buchende." "Ubuchende lubembu lwa kuchita ubuchende no muntu umbi uwo mushaupana nankwe. Ilifunde lyalileshe ubuchende. Kabili lilanda napafili fyabulungami fyonse. Abaume abaupa na banakashi elyo na bashaupwa, bonse kuti bapanga ichilubo cha buchende.

Abantu abengi panshita ino balaseka pefunde lyakwa Lesa ilya bulungami. Nomba tuli nokumona kutila ichebo chakwa Lesa chaba ichalondolola bwino ku myeo ya bena kristu iyo bafwile ukwikalilamo. Amafunde yakwe yafwile ukusungwa ngatulefwaya uku kwata amayanda ayakosa elyo nefilonganino.

Natumone ifyo Baibele ilelanda kuli ifwe lelo pamulandu wa bulungami.

ICHIPUTULWA 1: (Belengeni muli Mateo 19:4-6.)

Lesa apele ichupo ichamushilo icha muyaya-pakati ka mwaume umo no mwanakashi umo. Lesa apangile umwaume no mwanakashi. Apangile abapusana pakuti ngababa pamo babe umo.

Bupekanyo bwakwa Lesa ukutila umwaume akasha abafyashi bakwe nokuya upa umwanakashi. Bupekanyo bwakwa Lesa ukutila umwaume no mukashi wakwe bafwile ukuba umubili umo. Ichupo chintu

ka munshila tubelamoku bantu bonse.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Umuntu onse alishibikwa kuli Lesa. Alitemwa bonse echallengele nokuti atume umwana wakwe ukuti afwile pa membu sha muntu onse. Naifwe bene tufwile ukutemwa. Tufwile ukutemwa balupwa besu, ifibusu, na banensu abena kristu, lelo teyaba bene iyoo. Tufwile nokutemwa abalwani besu nabo abatupakasa nokutuchusha.

Tulingile ukulangisha ichitemwiko chesu mu michitile. Baibele itweba ukutula, "...Twitemwa kuchebo nangu kululimi, lelo kumilimo nako chine" (1 Yohane 3:18).

IPEPO: Tasheni Lesa pachitemwiko chakwe ichachila kubantu bonse konse uko bengaba. Pepeni pakuti ichitemwiko chakwa Lesa chibe muli ifwe.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:13
Pali Chibili	Mateo 25:40
Pali Chitatu	Mateo 5:21-22
Pali Chine	Luka 10:30-37
Pali Chisano	Luka 10:36-37
Pa Chibelushi	Mateo 22:39
Pa Mulungu	1 Yohane 3:18

pela indalama shabo kubanabo. Bakashimikila kuti balapoka ubwafwilisho. Amayanda yafilonganino kuti yakulwa. Ba minshoni kuti batumwa mukushimikila imbila nsuma muchalo chonse.

Abashili bena Kristu kuti baishiba ukuti Lesa eko aba. Kuti bamumona mu myeo yesu. Kuti babwelela kuli wena nokupusushiwa. Bushe ichi chilemoneka ichakosa?

Mu Milimo ya Batumwa muchiputulwa 2, mutwishibisha ukwisa kwa mupashi wa mushilo. Ilyo abena Kristu baiswilemo umupashi wa mushilo, bakwete amaka ya kuchitila ubunte no kushimikila. Abo aba bamwene balishibe ukutilla chimo chali chitike. Mubushiku bumo abantu amakana yatatu balipuswike.

Amaka yakwa Lesa ukuti yasangikwa kuli ifwe pali lelo. Tufwile ukulapila nokukana imembu shesu nokusumina kuli Lesa. Tufwile ukulomba Mupashi wa Mushilo ukuti wisule muli ifwe. Elyo nokuleka aletutungulula inshita yonse.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Tufwile ukulakwata inshita shakulongana kwa kwiluka pano isonde panshita ino. Tufwile ukula kwata inshita shakwiluka mu chalo chesu. Tulefwaya abena Kristu abachindika ishina lyakwa Lesa mu musango bekalilamo. "Wilalumbula ishina lyakwa Shikulu, Lesa obe apafye, pantu Yehoba takamulinge uwa kaele untu alumbula apafye ishina lyakwe." (Ukufuma 20:7).

Natuipushe fwe bena nga tatukonka ili ifunde munshila twikalilamo.

IPEPO: Pepeni pakuti chila namayo aipele umwine kuli Lesa pabushiku bwa lelo. Pepeni pakuti Lesa atume ukwiluka muli shino nshiku.

INYIMBO YA BANAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:7
Pali Chibili	Esaya 6:3
Pali Chitatu	Luka 6:46
Pali Chine	1 Yohane 2:4-6
Pali Chisano	Yohane 14:15
Pa Chibelushi	Mateo 16:24
Pa Mulungu	Mateo 16:25-26

Ifintu tukwata mumitima yesu filenga ukuti tulechita ififine. Abena Kristu bafwile ukwata imitima iya buta na matontonkanyo ayasuma elyo ne mibele. Ulupato, ukufulwa nensosele ishibi fifuma kuli kasebanya kabili tekuti fisekeshe Lesa.

ICHIPUTULWA 4: Inshila imbi iyo tonawilamo ifunde lya "Wilatala misoka," nimukukana sakamana pabantu bambi. (paba ubupusano.) Yesu alandile umulumbe muli Luka 10:30-37 pa muntu uwapuminwe kufipondo nokumusha fya muposa mumbali yanshila ukuti afwe. Papitile abantu babili abamumwene, nomba tabaiminine ukuti bafwilishe ulya muntu apuminwe. Balambile mumbali yanshila nokuya baya. Balya bantu tabapusene nabalya bene bamumine bapangile ichilubo ichikalamba sana.

Umuntu wakulenga butatu nao alifikile pali ulya muntu apuminwe. Aloleshe pafilonda fya kwete ulya muntu. Aliminine ukuti amwafwilishe. Asambile napafilonda amutwele naku ng'anda ya beni. Alipile indalama shakwe pakusunga basungile ulya muntu.

Yesu aipwishe ukutila, "Bushe pali ba batatu, muletontonkanya naani uwalangishe buchibusa kuli ulya muntu awilile mufipondo?" Ubwasuko ubwalungana bali pwlwe, "Ulya uwalangishe uluse kuli wene." Yesu atile, "Kabiye, ulechita chimo chine" (Luka 10:36, 37).

Yesu asambilishe bakakonka wakwe ukutila ifunde lya kubalilapo ilyakula kutemwa Lesa. Elyo atile ilyakonkapo lya kutila "...Uletemwa umubiyo ngefyo waitemwa" (Mateo 22:39).

Tufwile ukusuminisha Lesa ukufunyapo ulupato, ukufulwa nokupusana mu myeo yesu, nomba tachifwile kupwila apapene. Tufwile ukukwata ichitemwiko ku bantu bambi ichinga tulenga ukulayafwa abali mukuchula, ukusunga abachenwa, ukutalalika abali mubulanda, ukuba pamo nabali inkumbabulili. Tufwile nokukwata ichitemwiko chakwa Yesu. Ichi chitemwiko chifwile ukumone-

Ubushiku humo ulyu mwana aile nabanankwe mukunwa. Balimupumine mulubuli. Alinefilonda ifyo achenenwe mulubuli ichakuti apwilefye inshiku ishinono afwa nokufwa. "Wishi atile naipaya umwana wandi. Mbula kumusambilisha ukunwa ubwalya, nga achili no mweo."

"...Apo ponse mwachitile umo wa muli aba bamunyinane abachepesha mwachitile ine" (Mateo 25:40). Aya mashiwi yakwa Yesu yafwile ukwikala mu mitima yesu. Yakatwafwa ukula ibukisha ukutula tatufwile ukuchita ichintu chimo icha kuleta ubwafya ku muntu umbi.

ICHIPUTULWA 3: Yesu alandile pe funde tule sambililapo lelo. Atile, "Mwalyumfwa ukuti chasoselwe kubakale, achiti, wilatala misoka; uwatale misoka akabo wa mulandu ku bupingushi; lelo ine ndemweba nati, onse uuchito bukali ku munankwe akabo wa mulandu kubupingushi; no wasosa kuli munyina ati wechinangwa we akabo wa mulandu ku chilye, no wasosa ati wechiwele-wele we akabo wa mulandu wa kuya kumulilo wa Gehena" (Mateo 5:21-22).

Yesu alelanda ukutula amatontonkanyo yesu ne mbibele yesu fintu ifikalamba sana. Ifyo tuchita fifuma ku matontonkanyo yesu. Tatufwile ukulafulilwa munyinefwe nangu umuntu pantu ukufulwa eluseke lufyala ukwipaya. Umuntu nga afulilwa umunankwe, ichikonkapo kupata ulya muntu. Ulupato kuti lwaleta ukwipaya.

Kuti mwaipaya umuntu ukwabula ukonaula umweo wakwe. Mukumwita ichiwele-wele, ichile-pilibula ukutula tapali nangu ni bumuntu, elyo ukumweba ukuti chiwele-wele konaula bumuntu bwakwe.

Kuti "twaipaya" umuntu mukonaula imibele yakwe. Nga tuleyamba nangu ukulanda ifyabufi pamibele ya muntu umbi, kuti twaonaula imibele yakwe. Ngatwaonaula imibele yakwe, kuti twalenga ukuti ayonaula umwine.

PROGRAMU 5

UBUYO BWA CHIPUTUTWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: UKUSUNGA UBUSHIKU BWAKWA SHIKULU,

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

"Akwi bukisha ubushiku bwe sabata, ku kubushisha."

Ukufuma 20:8

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: (Belengeni Ukufuma 20:8-11).

Aya mabeshi yaletweba ukutula Lesa apanga ubushiku bumo ubwa shilishiwa panshiku chine lubali. Ali bupalile nokubupatula ngo bushiku bwa kutushamo. Ifunde lya bune liletweba ukutula, "Ibukisha ubushiku bwe sabata ukubushisha" (Ukufuma 20:8).

Lelo tulesambilila ililango.

ICHIPUTULWA 1: Baibele itweba ukutula Lesa abumbile ichalo munshiku mutanda. Pabushiku bwalenga chine lubali alitushishe. Aebele abana bakwe ukula bomba inchito shabo munshiku mutanda, elyo ubushiku bwalenga chine lubali bali bwakutushamo, ukukana bombamo inchito.

Lesa apangile ubu bushiku pamulandu wakututemwa. Alishiba ichatuwamina. Alishiba ifyo tufwaya pakuti tube mumutende, munsansa na mukuba mubwananyina. Alishiba ubulema bwesu elyo nefyo twinga koselamo, pakuba abakosa. Efyo Lesa atupekanishishamo ubushiku bumo mu mulungu ubwa shilishiwa. Ububushiku bwabamo ifintu fibili.

Ichakubalilapo, ubushiku bwa sabata bwali bushiku bwa kutushamo. Bwapelwe kuli ifwe ngobushiku bwakutushamo nokutula imibili

na mano yesu fitushe.

Ichabubili, sabata bwali nokuba ubushiku bwa kupepelamo nokulumbanya. Bwali nokuba ubwa shilishiwa. Bwapelwe kuli ifwe ngo bushiku bwa ku fwailamo ifyo imipashi yesu ifwaya. Tufwile ukutotela Lesa pakutupela ichi chabupe chisuma pamo no bushiku bwa chila.

ICHIPUTULWA 2: Mubeshi 9 muletweba ukutula, "Munshiku mutanda emo ukalabombamo inchito." Lesa atwebele ukubomba. Ubu bupekanyo bwakwa Lesa pa myeo yesu.

Lesa tafwaya ifwe ukuti tube abanang'ani. Mu chipingo chipya Paulo atetweba ukutula "...Ngo muntu tafwaya kubomba no kulya elalya." (2 Abena Tesalonika 3:10).

Nakabili alembele ku bena Kristu, ukubeba ukutula bale bomba na maboko yabo ngefyo abebele; pakuti mwende busaka busaka ku ba kunse no kukabila akantu nangu kamo iyo." (1 Abena Tesalonika 4:11, 12). Inchito yonse iya chishinka isuma kabili ilasekesha Lesa. Mwaba inshiku mutanda mu mulungu umo isho tusubila ukubombamo imilimo pakusunga imibili yesu nefyo tufwaya.

Lesa nao atila, "...Ubushiku bwalenga chine lubali lisabata lyakwa Yehoba Lesa obe; wichitamo umulimo nangu umo..." (Ukufuma 20:10) Lesa alengele ukuti tukwate ubushiku bwakutushamo kumilimo tubomba inshiku shonse. Tatile tukalalofwamofye nangu ukula chita ifintu fimbi iyo.

Inchito shimo kuti shabombwa na pa sabata. Mu mayanda yesu tufwile ukwipika nokusunga ulupwa lwesu. Abantu bamo abali nga ba shing'anga, bakalela wabana bakwata inchito isho babomba napa sabata. Lesa alishiba pali ifi.

Nomba tulingile ukuleka imibili yesu iletusha ukulingana nefyo tulefwaya. Ngachakutula kuti twabomba inchito shesu, tufwile ukwibukisha ukutula Lesa nao alafwaya ukuti tulekwata inshita yakutusha ku nchito shesu.

Lesa ukutula tatufwile konaula umweo wa muntu,

Kwaba imisango iya pusana-pusana iya kwipailamo. Inshita shimo kulunguluka kwa mu mutima, untu kuti apanga ukwipaya umubiye. Ichi kuti chaba kupitila mulunkumbwa, nangu mulupato na kalumwa. Kati atontonkanyapo nokupanga ukwipaya ulya muntu.

Limbi kuti kwaba ukwipaya uko asha pekanya ukuchita kuntanshi. Uku kuti kwafuma mu kumana namukulwa. Inshita ishingiri ichi chichitika umuntu nga nakolwa elyo afulwa pafintu fimo nangu kulimbi. Ukunwa kulenga ukwipaya.

Inshita shimo umufyashi kuti auma umwana mubukali nokwipaya ulya mwana ukwabula ukwishiba. Limbi na mayo kuti aesa ukwipaya umwana uuli mwifumo nangu uwafyalwa ngatalemufwaya. Inshita shimo umuntu kuti aipaya fye umwine.

Imisango yonse iya kwipailamo umuntu uwapangwa na Lesa teisuma. Umweo wa muntu nga waonaika, ninshi chaba lubembu, kuli Lesa.

ICHIPUTULWA 2: Tatufwile ukula chita ichintu chonse ichingatwala ku kwipaya umuntu umbi. Natubelenga amashiwi yakwa Yesu. (Belengeni muli Mateo 25:35-45). Muli aya mabeshi Yesu aletwebamo ukutula ngatule chita ifintu ku bantu bambi ninshi tule chita na kuli Lesa umwine. Ifyo tuchita kubantu bambi, tulachita na kuli Ena.

Tufwile ukumona ukutula tatuletwala abantu bambi kufintu ifinga balengela ukuba mumfwa. Tufwile ukumona ukutula tuleikala ukwabula amasambi. Tatulingile ukula twala abanensu abanaka ku kubatwala mukweshiwa naku kubembuka.

Umuntu umo alikwete umwana uwo atemenwe. Taletontonkanya pakwipaya ulya mwana. Nomba ulya muntu atontonkenye ukutula chisuma ukunwa ubwalwa. Icho tabalile anwapo ubwalwa amwene ukuti cha muwamina sana. Umwana nao atendeke ukunwa nawishi pang'anda. Balipanshita iyisuma sana.

PROGRAMU 7

UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA KRISTU LELO.

ICHAKULANDAPO LELO: UBU CHINDAMI BWA MWEO WA MUNTU.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:
"Wilatala misoka."

Ukufuma 20:13

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Ifunde lyakwa Lesa ilyo tule sambilila lelo liletweba ukutilla tatufwile konaula umweo wamuntu. Limbi kuti twatontokanya ukutilla tatufwile kwebwa ukukana ipaya. Bana mayo abena Kristu limbi tekuti batontokanye pafya kwipaya umuntu umbi.

Limbi ichi kuti chaba chachine. Nomba ukwipaya tekuti kuba ngakepaya. Kufuma mulu-pato nangu mumufimbila na mukalumwa, nangu mukuitemwa ukuibika pamulu. Katampila mu mu-tima wamuntu.

Baibele nayo ilatweba ukutilla kwaba inshila shakwipailamo umuntu, ukuchila ukonaula umweo wakwe. Tule sambilila ifyo ilifunde lipilibula lelo.

ICHIPUTULWA 1: Ifunde lya kutilla "Wilatalami-soka," talipilibula ukutilla kukana ipaya inama, utuni nangu isabi pamo nge fyakulya. Baibele ilanda pakwi paya umuntu umbi, uyo uwakwata umweo uukekalilila. Inama tasha kwata imyeo.

Nangu umo uwasuminishiwa ukwipaya umuntu umbi. Umweo wafuma kuli Lesa. Lesa ekafye ewingapela umweo. Umuntu apangwa muchipasho chakwa Lesa. Umuntu alikwata umweo. Umuntu nga aipaya umubiye ninshi aonaula umweo ulya Lesa amupele. Twalyebwa mu mashiwi yakwa

ICHIPUTULWA 3: Munshita ya chipingo chakale, ubushiku bwe sabata bwali pachibelushi, ebushiku bwa chine lubali ubwa Mulungu, Aba Yuda aba shasumina muli Yesu balasunga ubu bushiku pamo nge sabata,

Yesu ashukwike ku bafwa pabushiku bwakubalilapo ubwa mu mulungu, pa sabata, Ilyo abwelelemo umulu abena Kristu batendeke ukulongana pa sabata munshita yakulongana pa chibelushi. Batampile ukwita bulya bushiku ukutilla nipa sabata "Ubushiku bwakwa Shikulu."

Abena Kristu balikonkanya ukulongana pabushiku bwa kwa Shikulu pa Sabata. Lesa atweba ukusunga ubu bushiku. Ifwile ukuba ninshita ya mapepo no kulumbanyamo Lesa, Tufwile ukuba abafuma chumi mukuya ku mapepo ya muchilonganano chesu.

Abantu bamo panshita ino batilla tekuti bapepe Lesa ukuli konse. Batontokanya ukutilla tabafwaya chilonganano. Kalemba waba Hebere aebele aba Hebere abena Kristu ukutilla belakana ukupepela pamo. (Belengeni Aba Hebere 10:25.)

ICHIPUTULWA 4: Bushe abena Kristu bafwile uku chita finshi mubushiku bwa kwa Shikulu? Munshita ya chingo chipya aba Yuda bali namafunde ayengi sana pa mulandu wa kusanga isabata. Kwali ifintu ukuchila pa mwanda umo ifyo bashinga chita pabushiku bwa sabata. Balemona ukutilla umuntu onse asunga amafunde yene yalya. Abo abashale sunga amafunde ye sabata bale panikwa ichabipisha.

Ilyo Yesu aishile abebele munshila iyi iyaku sungilamo isabata. Ubushiku bumo ubwe sabata Yesu aleyenda naba sambu bakwe mu mabala. Icho bali nensala bali sabilemo ifyakulya. Aba Farise batille, "...Moneni nga chinshi balechita pe sabata ichisha suminishi-wa?" (Marko 2:24).

Yesu abebele ukutilla, "...Isabata lya belapo abantu, te bantu babelapo isabata iyo,

eicho umwana wa muntu emwine we sabata,"
(Marko 2:27-28).

Yesu abebele ukutila, Isabata lya pelwe kuli ifwe ukuchitamo ifisuma. Tatufwile ku kwata amafunde ayengi paku sanga ubushiku bwakwa Shikulu ukuba ubwa mushilo. Tufwile ukusambilila amashiwi yakwa Lesa, nokulanda nankwe, ukupepa pamo nabantu bambi abena Kristu. Tufwile ukutusha kumibili yesu na mu mano. Tatufwile ku chita fintu ifishinga tuletela muchinshi kuli Lesa. Nga chakuti Kristu ni Shikulu wa myeo yesu, Akaba ni Shikulu we sabata lyeseu.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Pamyeshi yapita twa sambilile amalango yakubalilapo yane. Yonse aya yalondolola ifyo twapalanishiwa kuli Lesa. Twali sambilila ukutila Lesa afwaya ukuba pantanshi mu myeo yesu. Atweba ukutila tatufwile ukula fukamina ba milungu bambi nangu ukula lumbula ishina lyakwe apafye. Tufwile ukula sunga ubushiku bwakwe, ubwa sabata, umushilo.

Abena Kristu bafwile ukusunga aya malango pa chitemwiko bakwata muli Lesa. Natubelenga ukutila Yesu atile ukutemwa Lesa ekwa chila pamalango yonse, (Mateo 22:37). Ngatukachita ifi, ninshi tukala bela amalango ayo tulesambililapo.

IPEPO: Pepeni pakuti tulettemwa Lesa ukuchila pafintu fimbi mummyeo yesu.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chimo	Ukufuma 20:8
Pali Chibili	2 Abena Tesalonika 3:10
Pali Chitatu	1 Abena Tesalonika 4:11-12
Pali Chine	Ukufuma 20:10
Pali Chisano	Aba Hebere 10:25
Pa Chibelushi	Marko 2:27-28
Pa Mulungu	Mateo 22:37

Bonse ifwe tufwaya ukuba mu mayanda yansansa aya china Kristu, Natupele kuli Lesa pakuti tube ba namayo munshila afwailamo ukuti tubele. Natupepe pabutungulushi bwakwe na mano, Natu konke ubufwayo bwakwe mufintu fyonse ifyo tuchita.

IPEPO: Pepeni pakuti tule funda abana besu inshila shakwa Lesa. Pepeni pakuti tube abafyashi abasuma.

INYIMBO YA BA NAMAYO: 1 Abena Korinti 3:9

AMALEMBO YA MU BAIBELE AYAKUBELENGA UNO MULUNGU

Pali Chino	Ukufuma 20:12
Pali Chibili	Mateo 22:37
Pali Chitatu	Abena Efese 6:1
Pali Chine	Abena Kolose 3:20
Pali Chisano	Abena Efese 6:4
Pa Chibelushi	Amapinda 1:8
Pa Mulungu	Amapinda 4:1

mwaba abana abengi sana aba shatemwikwa nangu
aba shifwaikwa. Abafyashi abena Kristu bafwi-
le ukutemwa abana babo.

Inshita shimo abafyashi balakwata abana
abengi sana. Chilabalengsha ukuba nobunang'a-
ni. Tabakwata indalama shakushitamo ifyakufwa-
la ne shakulipila ku sukulu, nefintu fimbi
ifile fwaikwa. Chilaba ichayafwa ukumonesha
ichitemwiko chine chine.

Aba fyashi abena Kristu bafwile ukulomba
Lesa ukuti abatungulule. Mu musumba uuli onse
mwaba ifipatala fya kupekanishishamo ifya mulu-
pwa ukwafwilisha abafyashi abaume na banakashi
ukupekanya bwino mundupwa shabo. Abena Kristu
abafyashi tabafwile ku kwata mwenso wakwipusha
kuli aba bantu nangu kuli shing'anga ukwisha
ubwafwilisho kulupwa lwabo.

Abafyashi abena Kristu bafwile ukuba
abalungani na mano. Tabafwile kutemwa umwana
umo ukuchila pa mwana umbi. Bafwile ukuba
abashaitemwa kabili abafuma chumi. Bafwile
ukuba aba chishinka mufintu fyonse. Bafwile
ukumona ukutula ukulungika abana kuli ukwali-
ngana kuli bonse.

Abafyashi bafwile ukubika Lesa pantanshi
ya myeo yabo na mu mayanda yabo. Ukwabula
Lesa tekuti tufundishe abana besu ifyalungama.
Tulingile ukuba na Mupashi wa Mushilo muku
tutungulula no kutupela amaka na mano. Abana
ngo bamona Yesu kuli ifwe mu mikalile yesu,
kuti baba ne nsansa mukunakila na mukuchindika
abafyashi babo.

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Natutontonkanye
pa mayanda yesu. Bushe mwaba ukumana? Bushe
mwaba akalumwa? Bushe mwaba ukukana umfwana,
ukufulwa, nangu ulupato.

Nangu bushe mwaba, ichitemwiko, umuchinshi,
ukubela, nokuchetekela? Bushe mwaba ichitemwi-
ko chakwa Lesa, umutende pamo ne nsansa?

PROGRAMU 6

**UBUYO BWA CHIPUTULWA: AMALANGO IKUMI NABENA
KRISTU LELO.**

ICHAKULANDAPO LELO: UKUCHINDIKA ABAFYASHI.

INSHITA YE PEPO:

IBESHI LYA KUSUNGILA:

*"Ulechindika wiso nanoko, kukuleka chitanta-
lilwe inshiku shobe pampanga iyo Yehoba Lesa
obe alekupela."*

Ukufuma 20:12

INTUNGULUSHI YA MA PROGRAMU: Natusambilila
amalango yaku balilapo ayalelo ndolola pafyo
twaba kuli Lesa. Yesu alitufunda ifyo twinga
bela aya malango: "...Uletemwa sokulu Lesa obe
ku mutima obe onse na kumweo obe onse, naku
kutontonkanya kobe konse." (Mateo 22:37)

Amalango yakulekelesha mutanda yalelanda
kuli ifwe ifyo tufwile ukuba kubantu bambi.
Baibele yabalilapo ukulondolola ichintu chimo
ichikalamba pabafyashi na bana. Ibeshi lyesu
ilya kusungila liletweba ukutula, "ulechindi-
ka wiso na noko, kukuleka shitantalilwe inshi-
ku shobe, pampanga iyo Yehoba Lesa obe aleku-
pela" (Ukufuma 20:12).

Lelo tule sambilila ifyo ili lango lile
pilibula.

ICHIPUTULWA 1: Ili ifunde lyaba ne chilayo ku
bantu bakwa Lesa. Litweba ukutula nga twa
chindika abafyashi besu inshiku shesu shikata-
ntalishiwako mumpanga Lesa atupela. Lesa
alelanda kubana ba Israele. Alebalangilila
inshila yakukwatilamo uluko ulwakosa noku
konkanya ukuchita ifyalungama mu chalo Lesa
aba pele.

Mulupwa umu abana batemwa, no ku chindi-
ka abafyashi babo kuti mwaba ichumfwano.
Uluko lufwile ukukwata indupwa ishakosa pakuba

uluko ulwamaka. Munko shonse muba ukukana umfwana nga chakuti indupwa shaba ishiwelewele nangu ishinang'ani. Umo abana taba temwa nokuchindika abafyashi babo pang'anda, tekuti mube umuchinshi nokumfwana muluko.

Kanshi kuti twamona ifyo chawamina ukuba ne ndupwa ishakosa. Abafyashi bafwile ukula funda abana babo inshila ishi suma. Kabili balingile ukula bafundisha ifya kuchindika bashibo na ba nyinabo. Iyena kuti twakwata indupwa ishakosa noluko lwesu kuti lwaba ulwakosa.

ICHIPUTULWA 2: Munchende shimo umuchinshi upelwafye ku baume abafyashi, abanakashi taba bachindika. Lesa atweba uku chindika bashifwe naba nyinefwe. Umwaume emutwe wa mung'anda ya china Kristu, elyo no mwanakashi wine afwile ukuchindikwa no kubelwa na bana bakwe.

Mumayanda ayengi panshita ino tamwaba ukubela abafyashi. Ichi chintu chibi sana. Nga twabelenga mu bena Efese 6:1 mulandu ukutila "Mwebana, nakileni abafyashi benu muli Shikulu; Pantu ichi echalungama." Elyo kabili mu bena Kolose 3:20 tubelengamo ukutila, "Mwebana nakileni abafyashi benu muli fyonse, pantu ichi echitemuna Shikulu."

Abafyashi balishiba ifingi ukuchila abana. Mu myaka baikala pano chalo bali sambilila ifintu ifingi sana. Nangu abana basambilila ukuchila abafyashi, kulaba ifintu fimo ifya mu bumi ifyo abafyashi baishiba pamulandu wakufimona inshiku ishingile.

Abafyashi bafwile ukufunda abana babo imikalile isuma. Bafwile ukumona ukutila abana babo bale banakila no ku babelala. Lesa apekenye ukutila abafyashi bafwile ukuba abakupela amafunde mung'anda, pakuti balefunda noku tungulula abana babo mu nshila iyisuma.

Abafyashi abena kristu balolesha kuli Lesa pakuti abapeleko amano. Mukutungulula abana babo ku kutemwa Lesa kumukonka mufintu

babo ku kutemwa Lesa no kumukonka mufintu fyonse ifyo balechita,

ICHIPUTULWA 3: Inshita shimo abana balakana ukumfwila abafyashi babo. Taba fwaya ukwebwa ifyakuti balechita. Inshita shimo balakana no kumfwila. Inshita shimo umwana umwaiche kuti alolesha banyina asosa nokutila "Nakana" nga bamweba ukuchita ichintu chimo.

Umuchinshi chintu chimo ichikalamba. Umuntu onse afwile ukusambilila ukunakila. Umwana uuchita ifyo alefwaya inshita yonse takabe mwana uwa nsansa. Inshita shonse abafyashi bafwile ukumona ukutila bafundisha abana babo ukumfwila.

Umwana wenu nga nalwala, mula mupatikisha ukunwa umuti shing'anga amupele, nangu talefwaya kunwa! Muchita ifi pantu muleshiba ukutila ule muposha. Umwana wenu ngaleyangalila mupepi no mumana, mulamufunyako no kumutwala ku nchende imbi. Nangu talefwaya ukufumako umwine. Umwana wenu ngalefwaya ukunwa Parafini mulamulesha nangu alelila tamumupela.

Tatuleka abana besu ukula chita ifintu ifinga ba chena. Tatufwile kula leka abana besu ukula chita ifintu munshila iyili yonse. Tatufwile kuleka balechila ifyo balefwaya ngatwamona ukuti tafilingile.

Tufwile ukula lungika nokula chenjesha abana besu ilyo bachita ichilubo. Abana bamo balalandisha no kusosa ifya musalula pakuti baikwatile inshila shabo. Aba bana nangu bakula babafye abakumana paku kwata inshila shabo inshita shonse. Mumayanda yesu tufwile ukula funda abana besu ukubela, tufwile nokula ba panika nga bapula amafunde.

CHIPUTULWA 4: Aba fyashi bafwile ukwikalila mu musango uwusuma uwakuti abana baleba abansansa muku batemwa namukubabela. Abafyashi bafwile ukutemwa abana babo. Bafwile ukulangi-sha ichi chitemwiko ku bana babo. Muno chalo